

Şüpheli Uçak Gemisi, Aliağa'da Sökülmek İsteniyor... HURDA UÇAK GEMİ için TEHLİKELİ ATIK UYARISI

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu (İKK), Aliağa'ya söküm için getirilecek NAe Sao Paulo adlı uçak gemisinin asbest ve radyoaktif atık barındırabileceği uyarısı yaparak, geminin uluslararası sözleşmeler kapsamında arındırıldığının belgelenilmeden karasularına girişine izin verilmemesi istendi. Yakın dönemde mevzuata aykırı gerçekleştirilen gemi söküm örneklerine dikkat çekilen açıklamada, Gaziemir'de toprağa gömülü olarak radyoaktif atık bulunduğu hatırlatıldı.

TMMOB İzmir İKK, Aliağa'da sökümü yapılacak olan uçak gemisine ilişkin 9 Nisan 2021 tarihinde İzmir Mimarlık Merkezi'nde basın toplantısı gerçekleştirdi. TMMOB İzmir İKK'nın İzmir Barosu ve Tabipler Odası ile birlikte sürecin takip edildiğinin belirtildiği basın toplantısında, konuya ilişkin Çevre Mühendisleri Odası (ÇMO), Gemi Mühendisleri Odası ve Kimya Mühendisleri Odası'nın uzmanlarının katılımıyla çalışma grubu kurulduğu belirtildi. ÇMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı E. Helil Inay Kınay tarafından okunan basın açıklamasında, Aliağa'ya söküm için getirileceği belirtilen NAe Sao Paulo adlı uçak gemisine ilişkin şu bilgilere yer verildi:

"Yapımına 1957 yılında başlanarak, 1960 yılında tamamlanan, 1963-2000 yılları arasında Fransız Donanmasında sonra Brezilya Donanmasında kullanıldıktan sonra hurdaya ayrılan Uçak gemisi NAe Sao Paulo'nun SÖK Denizcilik tarafından açık arttırma yolu ile satın alınarak Aliağa'ya söküm için getirileceğine dair haberler basında ve sosyal medyada paylaşılmıştır."

Aliağa bölgesinde 22 adet tesiste yılda yaklaşık 900 bin ton hurda gemi

söküldüğüne dikkat çekilen açıklamada, şu bilgilere yer verildi:

"Hurda gemi söküm işlemleri, çevre ve insan sağlığı açısından kirlenici unsurlar taşınması nedeniyle, kontrol altında bulundurulması ve çevre açısından gerekli önlemlerin alındığı bölgelerde yapılması gereken çevresel riski yüksek faaliyetlerdir. Genellikle 20 yaş ve üzeri gemilerin yapımında izolasyon maddesi olarak kullanılan asbestin sökülmesi, geçici ve nihai depolanması, hurda gemilerde faaliyet türlerine göre farklı türde atıkların, ağır metallerin, madensel yağların, Poliaromatik Hidrokarbonların (PAH), Poliklorlül Bifenillerin (PCB), tehlikeli atıkların önemli ölçüde çevre kirliliği oluşturma riski bulunmaktadır. Çevresel riski yüksek olan ve gerçekleştirilmesi halinde gerekli özel önlemlerin alınması ve uygulanması maliyetleri de yüksek olan gemi söküm sektörü Avrupa ülkelerinde tercih edilmemekte, Türkiye'nin lider olarak yer aldığı Gemi Söküm Sektörünün yapıldığı diğer ülkelerin Pakistan, Hindistan ve Bangladeş gibi ülkeler olması bu liderliği sorgulatmaktadır."

Tehlikeli atıkların sınır ötesi ta-

şınması ve bertarafı ile ilgili olarak 1992 tarihli Basel Sözleşmesi'nin ardından 2017'de "Gemilerin Güvenli ve Çevreye Duyarlı Geri Dönüşümü" başlıklı Hong Kong Sözleşmesi'nin TBMM tarafın onaylandığına vurgu yapılan açıklamada, sözleşme hükümlerine ilişkin şu özet bilgilere yer verildi:

"Söküme gelen gemilerin yapısında ne tür tehlikeli maddeler kullanıldığı ve bununla ilgili envanterinin çıkartılması, gemilerin tehlikeli atıklardan arındırılması zorunludur.

-Gemi geri dönüşüm planı özel olarak her gemi için detaylı olarak hazırlanmalıdır.

-Planda Geri Dönüşüm Tesisi içerisinde geri dönüşümü yapılamayacak tehlikeli maddelerin bertaraf edilmesi veya çevreye zarar vermeyecek şekilde muhafaza edilmesi net olmalıdır."

"Davalara Rağmen Söküm Durmuyor"

Çevre ve insan sağlığını korumayı amaçlayan sözleşmeye göre gemi söküm işlemlerinin ulusal ve uluslararası mevzuata uygun ve şeffaf bir şekilde yürütülmesi gereğinin ifade edildiği açıklamada, ülkemizde ise atık ithalatı yoluyla mevzuata aykırı söküm işlemleri gerçekleştirildiğine

dikkat çekilerek, şu örneklerle yer verildi:

“2015 yılı Ocak ayında Aliağa’ya getirilen zehir yüklü gemi Kuito, mevzuat hükümlerine aykırı olarak ülke karasularına getirilmiş, Çevre Mühendisleri Odası ve İzmir Barosu’nun yürüttüğü hukuki süreçlere rağmen baştankara edilerek çok kısa süre içerisinde sökülüştür. Söküm işlemi tamamlandıktan aylar sonra İzmir 3. İdare Mahkemesi tarafından yürütmeyi durdurma kararı verilmiştir. Sökümü yapılan gemiden çıkan atıkların türü ve miktarı, nasıl bertaraf edildiği, radyoaktivite içerip içermediği, sökülün parçaların nereye gönderildiği yönünde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Kuito gemisi ile yaşanan süreç 2016 yılında Ethane adlı sıvılaştırılmış doğal gaz tankerinin sökülümü sırasında da yaşanmış, açılan davalar ve alınan yürütmeyi durdurma kararlarına rağmen gemi sökülümü gerçekleşmiştir.”

Yapımı 1960 yılında tamamlanan NAE Sao Paulo adlı kucak gemisine ilişkin ise şu değerlendirmelere yer verildi:

“Yapım yılı da göz önünde bulundurulduğunda, asbest ve radyoaktivite dahil olmak üzere önemli miktarda tehlikeli ve zararlı atık içerdiği, söz konusu geminin savaş gemisi olması itibarı ile nükleer denemelerde kullanıldığı iddia edilmektedir. Yapım yılı ve teknolojisi göz önüne alındığında yüksek miktarda tehlikeli ve zararlı atık içeren bu gemi ile ilgili iddiaların doğru olması halinde, çevreye ve canlı yaşamına telafisi mümkün olmayan zararlar vereceği bilinen bir gerçektir.”

“Çok Ucuz Olması Soru İşareti”

Açık artırmada gemi alım fiyatının ton başına 75 dolar olarak belirlendiğinin iddia edildiğine dikkat çekilen açıklamada, sektöründe ortalama metal fiyatının ton başına 450 dolar

olduğu ve rakamın piyasa ortalamalarının çok altında olmasının soru işareti yarattığına dikkat çekildi. Avrupa’da ve Hindistan’da bulunan tesislerin gemiyi sökmeyi kabul etmediklerinin iddia edildiğinin ifade edildiği açıklamada, “Hindistan’ın sökmeyi kabul etmediği gemiyi Aliağa’da sökmek üzere hangi gerekçe ve koşullarla kabul edilmiştir?” denildi.

Çevre Kanunu’nun tehlikeli atıkların ithalatını yasakladığına vurgu yapılan açıklamada şu sorulara yer verildi:

“Söz konusu gemi tehlikeli atıklardan ve kontamine olmuş yapılardan arındırılmış mıdır?

-Geminin 600 ton asbest içerdiğine ilişkin iddialar bulunmaktadır. Asbeste dair herhangi bir inceleme yapılmış mıdır? Asbestten arındırıldığına dair herhangi bir bilimsel rapor bulunmakta mıdır? Gemide denetim yapılmış ise asbeste dair analiz sonuçları nelerdir?

-Atık gemilerin ithalatı için bir zorunluluk olan uluslararası geçerliliği olan bir notifikasyon bulunmakta mıdır?”

Gemi Söküm Yönetmeliği gereği geminin ülkemize getirilmeden tüm atıklardan arındırıldığına belgelenmesi gerektiğine vurgu yapılan açıklamada,

“Aliağa Gemi Söküm Tesislerinde

1974 yılından beri sökülün gemilerden çıkarılan her türden tehlikeli zararlı kimyasal sınıfından olan bileşenlerin miktarı, nerede ve nasıl arıtıldıklarına dair belgelerin kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Ülkemizde atık ithalatı ve atıkların ülkemize giriş yolları yaşanan sorunlar örneğinde; Gaziemir’de 2007 yılında tespit edildiği ortaya çıkan, ülkemize girişi yasak olan, nasıl geldiğine dair bilgi paylaşılmayan radyoaktif atıklarla ilgili sürecin hala devam ettiği, Gaziemir halkının radyoaktif atıklarla birlikte yaşadığını bir kez daha hatırlatırken; gemide bulunması muhtemel radyoaktif atıkların nasıl bertaraf edileceği hususu çevre ve halk sağlığına ilişkin endişelerimizi arttırmaktadır.”

İthalat görüntüsü altında başka ülkelerin kabul etmediği tehlikeli atıkların ülkemize getirilmesinin kabul edilemez olduğunu belirtilerek “Gemi hakkındaki iddialar ile ilgili olarak sorularımıza ilgili kurum, kuruluş ve kişiler tarafından belgelerle birlikte cevap verilmeden, kamuoyu bilgilendirilmeden geminin ülkemiz karasularına girişine izin verilmemeli, söküm işlemi gerçekleştirilmemelidir. Aksi durumda, sürecin hukuksuz yürütüldüğü ve fiili durumla tehlikeli atığın ülkemize sokulduğuna dair endişelerimiz pekişecektir” denildi.

